

Millised on poiste ja tüdrukute võimalused saada ühiskonna vajadustele vastavat kutsekeskharidust ja head ettevalmistust osalemaks tööturul?

Perioodil 2014-2020 on euroraha kasutamisel haridusvaldkonnas üheks eesmärgiks vähendada varajaste haridustee katkestajate ja erialase hariduseta inimeste arvu ning tagada õppe parem vastavus tööturule. Suurendamaks kutseõppesse suundujate osakaalu investeeritakse põhikoolide- ja gümnaasiumide lahutamisse, mida toetatakse kättesaadavamate karjääri- ja õppenõustamis teenustega ning individikesksema õpikäsitlusega.

Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020 kohaselt aitab põhikoolide ja gümnaasiumide lahutamine kaasa paremate edasiõppimisvalikute tegemisele ning gümnaasiumiastmest lahutatud põhikoolide õpilased valivad suurema tõenäosusega õpingute jätkamise kutsekoolis. 2013. aastal valisid 12-klassiliste koolide põhikooliastme lõpetajatest 77% edasiõppimiseks gümnaasiumi ning 20% kutseõppe, samal ajal kui 9-klassilistes koolides olid vastavad näitajad 60% ja 37%¹. Üldhariduskoolide võrgu planeerimisel lähtutakse elukestva õppe strateegias seatud eesmärgist, et vähemalt 35% põhikooli lõpetajatest peaks suunduma kutseõppesse².

Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavas 2014-2020 on seatud eesmärgiks aastaks 2023 saavutada üldkeskhariduse ja kutsekeskhariduse tasemel õppurite suhteks 60%/ 40%. Samas on Statistikaameti andmetel 2015. ja 2016. aastal kutsekeskhariduses õppijate osakaal pigem vähenenud ja üldkeskhariduses õppijate arv pigem suurenenud.

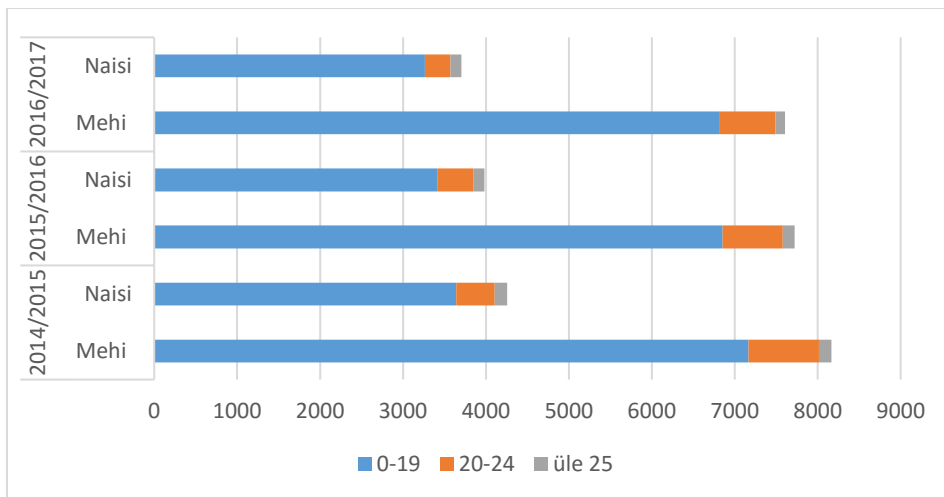
		Algtase 2012	Sihttase 2023	2015	2016
Keskhariduse tasemel õppurite jagunemine üldkeskhariduse ja kutsekeskhariduse vahel	%	67/33	60/40	68,9/31,2	69,9/30,1
Naissoost õppurite osakaal kõigist kutsekeskhariduse õppuritest	%	-	-	34	34

Analüüsidest kutsekeskharidust omandavate õppurite soolist ja vanuselist jaotust selgub, et kuni 19 aastaste vanusegrupis on naiste osakaal alates 2014. aastast vähenenud 34%-lt 32%-ni. 20-24 aastaste vanusegrupis on naiste osakaal olnud aastate lõikes kõikum, ulatudes 32%-lt 2016/2017 õppeaastal kuni 37%-ni 2015/2016 õppeaastal. Üle 25-aastaste kutsekeskharidust omandavate õppurite hulgas on naiste osakaal aga 50% ümber (2016/2017 õppeaastal 53%). Samas moodustavad üle 20-aastased õppurid kõigist kutsekeskharidust omandavatest õppuritest keskmiselt 12-13%.

¹Rahandusministeerium (2014). Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020. <https://www.strukturifondid.ee/sites/default/files/rakenduskava.pdf>

²Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Koostöö Kogu, Eesti Haridusfoorum (2014). Eesti elukestva õppe strateegia 2020. <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>

Joonis 1. Kutsekeskhariduse³ omandajad soo ja vanuse järgi

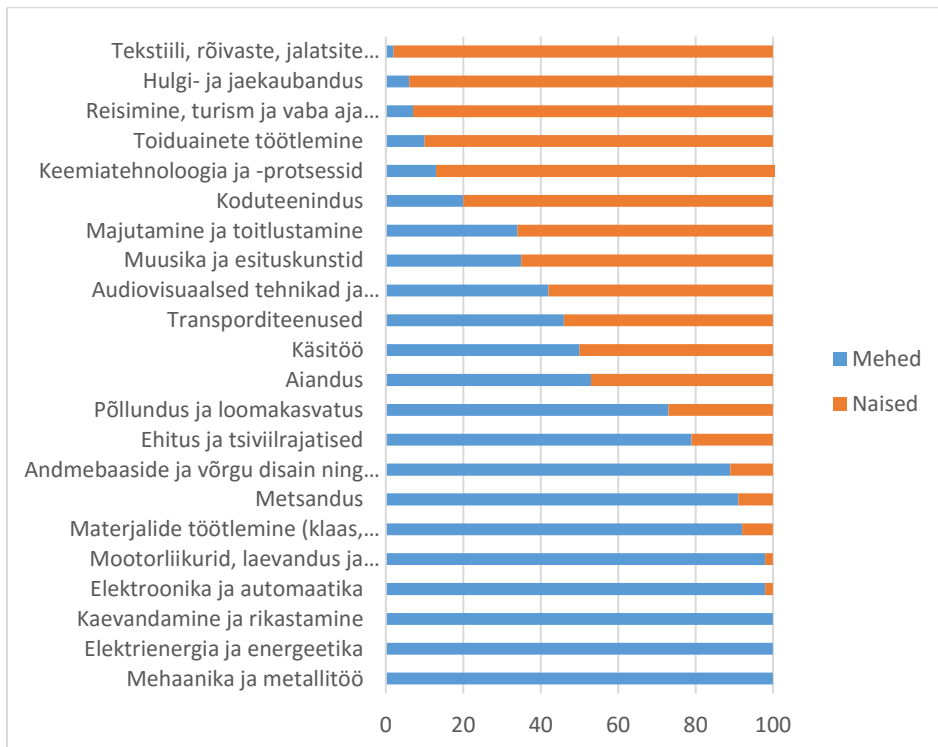

Allikas: Haridussilm⁴

Kutsekeskharidust omandavate õppurite sooline jaotus õppekavagruppide järgi näitab, et tehtavad erialavalikud on endiselt sooliselt väga segregeeritud ning see trend jätkub.

Aastatel 2014-2017 oli 22 õppekavagruppi lõikes õppurite arv sooliselt tasakaalus (naissoost ja meessoost kutsekeskhariduse omandajate suhe on vahemikus 40%-60%) ainult 6 õppekavagrupis: käsitöö, transporditeenused, aiandus, muusika ja esituskunstimid, audiovisuaalsed tehnikad ja meedia tootmine ning majutamine ja toitlustamine.

Joonis 2. Kutsekeskhariduse omandajad õppekavagrupi ja soo järgi 2016/2017⁵

³ Kutsekeskharidusõppes ja neljanda taseme kutseõppe esmaõppes (kutsekeskharidusõpe) õppijad

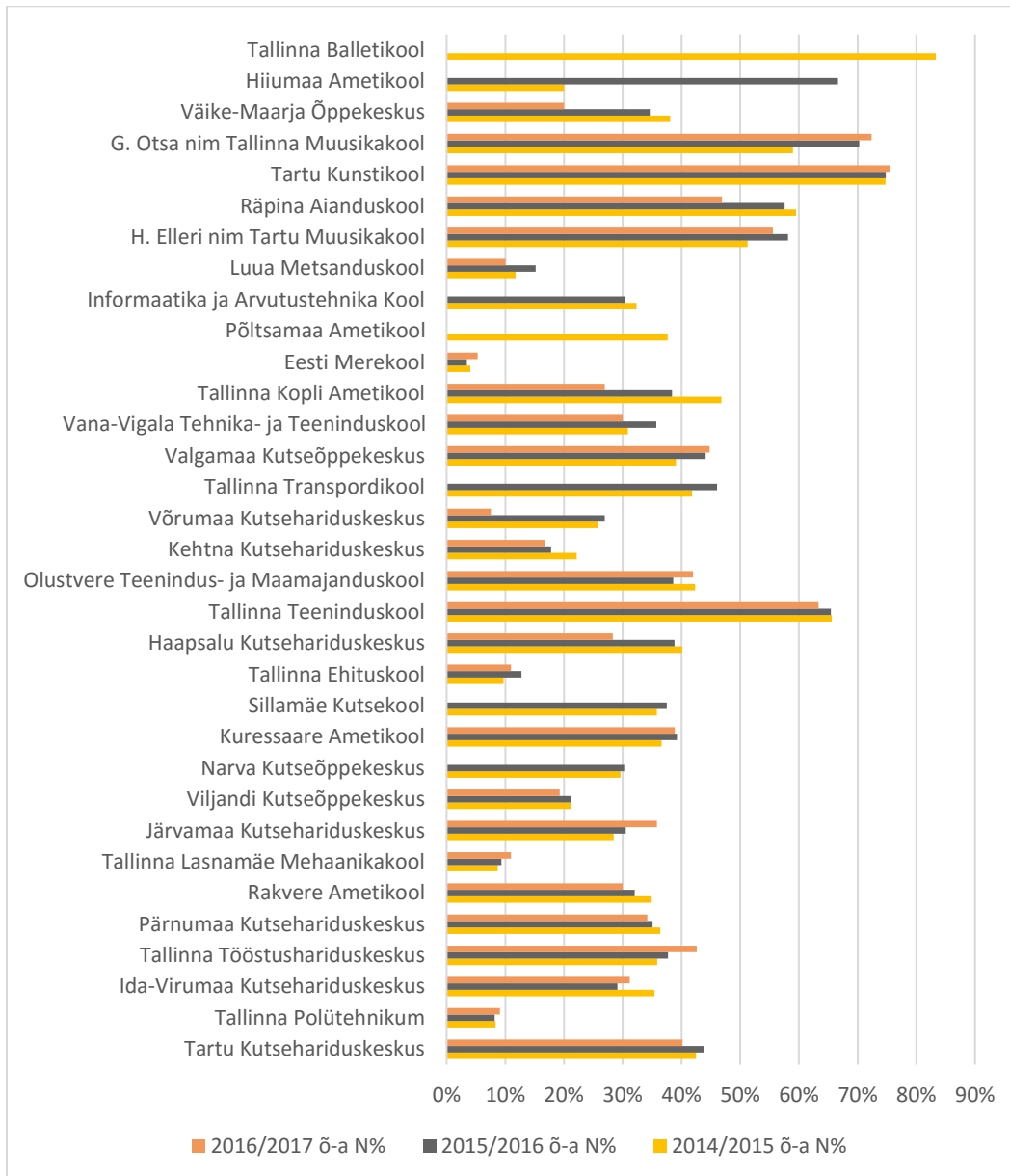
⁴ Haridussilm. <http://qlikview->

pub.hm.ee/QvAJAXZfc/opendoc_hm.htm?document=htm_avalik.qvw&host=QVS%40qlikview-pub&anonymous=true

⁵ Ibid

Soolist segregeeritust esineb ka kutseõppeasutuste lõikes. Kutseõppeasutused jagunevad tihti nn poiste ja tüdrukute koolideks. Väikseima naissoost õppurite osakaaluga (10% ümber ja alla selle) on Tallinna Ehituskool, Eesti Merekool, Tallinna Lasnamäe Mehaanikakool ja Tallinna Polütehnikum, mis valdavalt pakuvad õpet nn traditsiooniliselt meeste ametiteks peetud erialadel. Suurima naissoost õppurite arvuga koolid on G. Otsa nimeline muusikakool ja Tartu Kunstikool (üle 70%) ning Tallinna Teeninduskool (üle 60%).

Joonis 3. Naissoost õppurite osakaal õppeasutuste lõikes⁶

Õppe- ja karjäärinõustamise programmis peetakse samuti oluliseks, et pakutavad karjääriteenused aitaksid vähendada sooliste stereotüüpide mõju karjäärivalikutele, mille tulemusena väheneks tööturu sooline segregatsioon ja sooline palgalõhe.

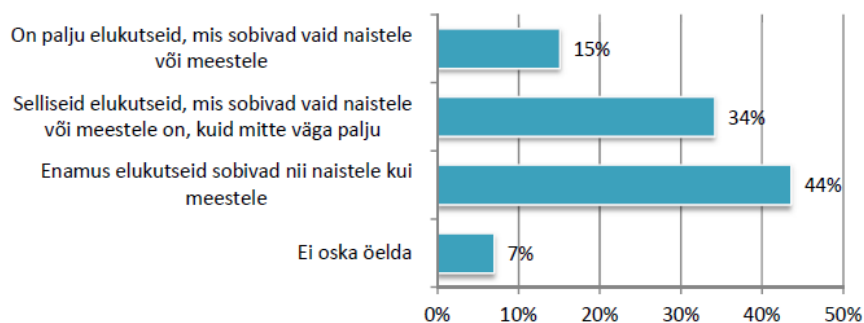
⁶ Haridussilm. http://qlikview-pub.hm.ee/QvAJAXZfc/opendoc_hm.htm?document=htm_avalik.qvw&host=QVS%40qlikview-pub&anonymous=true

Haridus- ja Teadusministeeriumi tellimusel viidi 2016-2017. aastal läbi õppe ja karjäärinõustamise programmi vahehindamine⁷, mille käigus analüüsiti ka Rajaleidja karjääriteenuste panust sooliste stereotüüpide vähendamisse. Lõpparuandest selgub, et Rajaleidja keskuste töötajate hinnangul on Rajaleidja karjäärialane nõustamistegevus kaasa aidanud sellele, et noorte eriala ja karjäärivalikud ei põhineks soolistel stereotüüpidel (94 % vastajatest arvavad, et nad teevad sooliste stereotüüpidele tuginevate valikute muutmiseks palju ära). Kuna küsitluses ei olnud nõutud põhjendusi oma väidete kinnituseks, siis põhineb nimetatud hinnang ainult Rajaleidja keskuste töötajate enesehindamistel. Koolitöötajad hindasid Rajaleidja keskuste rolli sooliste stereotüüpidele tuginevate erialavalikute kummutamisel palju tagasihoidlikumalt. Küsitletud koolitöötajatest 17% ei näinud Rajaleidja keskuste tegevustel selles pigem või üldse rolli ning 36% ei osanud hinnangut anda.

Vahehindamise käigus küsitleti ka koolinoori selle kohta, kuidas nemad näevad elukutseid lähtuvalt nende sobivusest naistele ja meestele. Koolinoortelt saadud tagasiside kajastab mõnevõrra seda, milline on olnud karjääriteenuste senine panus sooliste stereotüüpide vähendamisse noorte karjäärivalikutes. Neid koolinoori, kes leidsid, et enamus elukutseid sobivad nii naistele kui meestele oli vastanute hulgas 44%. Vastanutest 34% leidis, et selliseid elukutseid, mis sobivad kas ainult meestele või naistele on, kuid mitte väga palju ja 15% arvas, et selliseid elukutseid on palju. Neid, kes arvasid, et elukutseid, mis sobivad ainult kas naistele või meestele oli rohkem noormeeste (19%) ja muukeelsete seas (22%).

Joonis 4. Koolinoorte hinnang elukutsete sobivusele lähtuvalt soost⁸

Joonis 47. Koolinoorte hinnang elukutsete sobivusele lähtuvalt soost (n=383)

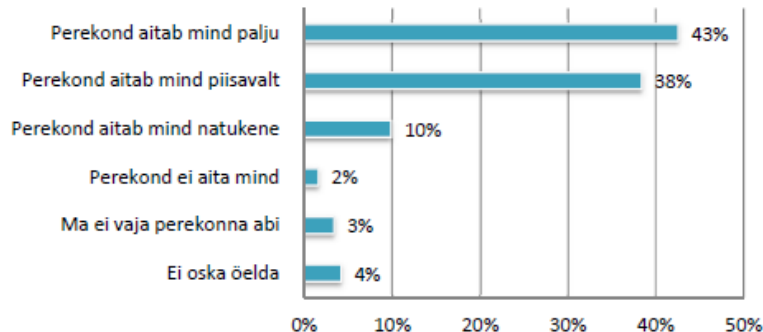
Lisaks karjäärinõustajatele on õpilaste erialavalikute suunamisel oluline roll nii lastevanematel kui sõpradel. Vastanud koolinoortest 81% leidis, et edasiõppimise ja elukutse valikute tegemisel on perekond neile olulisel määral abiks.

⁷ Haridus- ja Teadusministeerium, Civitas AS (2017) Õppe- ja karjäärinõustamise programmi vahehindamine. Lõpparuanne. https://www.hm.ee/sites/default/files/aruanne_1.pdf

⁸ Ibid.

Joonis 5. Koolinoorte hinnang sellele, kui võrd aitab neid edasiõppimise ja elukutse valikute tegemisel perekond⁹

Joonis 56. Koolinoorte hinnang sellele, kui võrd aitab neid edasiõppimine ja elukutse valikute tegemisel perekond (n=383)

Nii vahehindamise aruande kui ka varasemate uuringute (soolise võrdõiguslikkuse monitooring¹⁰) põhjal võib öelda, et eelarvamused naistele ja meestele sobivatest töödest on ühiskonnas veel üpris levinud ning avaldavad olulist mõju noorte erialavalikutele. Seda kinnitab ka kutseharidust omandavate õppurite soolise jaotuse kohta avaldatud statistika.

Soolistest stereotüüpidest ja eelarvamustest lähtuvad, mitte oma kutsumuse alusel tehtud, karjäärivalikud on ka tihti põhjuseks miks õpinguid katkestatakse või peale eriala omandamist ei suunduta erialasele tööle.

On väga positiivne, et Rajaleidja keskused peavad oluliseks tagada, et karjäärialane nõustamistegevus aitaks kaasa sellele, et noorte eriala ja karjäärivalikud ei põhineks soolistel stereotüüpidel ja eelarvamustel. Selleks, et paremini hinnata karjääriteenuste tegelikku panust sooliste stereotüüpide mõju vähendamisele karjäärivalikutes, oleks vaja kasutada täpsemaid mõõdikuid, kui seda on enesehindamisel põhinevad. Näiteks, võiks olla üheks programmi tulemuslikkuse näitajaks haridusvalikute soolise jagunemise muutumine nii põhikoolijärgselt kui ka üldiselt.

Järjepidevuse tagamiseks on samuti oluline karjääriteenuste pakkumise süsteemi ülesehitamisel ja teenusstandardite loomisel kõigis etappides tegeleda järjekindlalt sellega, et juhendmaterjalid ja nõustamisprotsessid oleksid vabad soolistest stereotüüpidest ja eelarvamustest ning toetaksid igati seda, et nii poisid kui tüdrukud vaagiks eriala valikul võimalikult laia elukutsete ringi, sh neid mida sageli kujutatakse ette kui pigem vastassoole sobivaid. Heaks näiteks on Suurbritannia Haridusministeeriumi poolt koostatud karjäärinõustamise juhendmaterjal koolidele, kus soolistest stereotüüpidest vaba karjäärinõustamine on üheks oluliseks eesmärgiks ja nõudeks¹¹. Koolide

⁹ Ibid.

¹⁰ EV Sotsiaalministeerium, Turu-uuringute AS (2016). Soolise võrdõiguslikkuse monitooring 2016. http://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_analuusid/Sotsiaalvaldkond/soolise_vordoiguslikkuse_monitooringu_raport_2016.pdf

¹¹ Department for Education (2017). Career Guidance and inspiration in schools. Statutory guidance for governing bodies, school leaders and school staff. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/608259/Careers_guidance_and_inspiration_in_schools.pdf

karjäärinõustamis programmide üheks kvaliteedinõudeks on, et programm peab aktiivselt vastu astuma iganenud sooliste stereotüüpidele ja eelarvamustele¹².

Millist mõju avaldab põhikoolist gümnaasiumiosa lahutamine poistele ja tüdrukutele ja millised edasiõppimisvõimalused neile avanevad peale põhikooli?

2016. aastal põhikooli lõpetanud tüdrukutest 78% jätkas oma õpinguid gümnaasiumis. Põhikooli lõpetanud poistest otsustas gümnaasiumi kasuks 59%. Gümnaasiumisse vastuvõetud õpilaste andmete põhjal jätkab 36% kõigist põhikooli lõpetajatest õpinguid oma kodukoolis. Harjumaal on oma kodukoolis õpinguid jätkavate õpilaste osakaal 62%, Lääne-Virumaal 64% ja Rapla maakonnas lausa 77%. Gümnaasiumisse vastuvõetute hulgas moodustab samast maakonnast (sh kodukool ja sama omavalitsus) pärit õpilaste osakaal üle 90%, v.a. kahes maakonnas Tartu- ja Läänemaa, kus teisest maakonnast pärit õpilaste arv gümnaasiumiastmes on 20-30% piires. Seega, üks väga oluline tegur gümnaasiumi või kutseõppe vahel valiku tegemisel on see, kas koolis kus lõpetatakse põhikool on gümnaasiumiosa või mitte ja milline on konkurents gümnaasiumi õppekohtadele maakonna piires. Näiteks Harjumaal (sh Tallinn), kus 51% koolidest on nn gümnaasiumi tüüpi koolid (Tallinnas lausa 73% koolidest) jätkab oma maakonnas üldkeskharidusõppes õpinguid 71% põhikoolilõpetajatest. Samas kui Jõgeva-, Järva- ja Põlvamaal, kus gümnaasiumiosaga koolide osakaal jääb alla 30% on oma maakonnas üldkeskharidustasemel õpingute jätkajate protsent 44-45% piires.

Võib öelda, et tänased põhikooli lõpetajad näevad esmase valikuna pigem õpingute jätkamist üldkeskharidusõppes ning kutsekeskharidusõpe on teine valik. Eriti märgatav on see just põhikooli lõpetavate tüdrukute puhul. Hoiakud, et kutsekool on valikuks eeskätt nendele poistele kes koolis edasi ei jõua, on visad kaduma. Kutsekeskhariduse omandamise kasuks otsustamisele võib kaasa aidata see, kui kodumaakonnas on kutseõppeasutus, mis pakub laiemat erialavalikut nii poistele kui tüdrukutele. Ilmselt mitte vähem tähtis pole ka see, kas omandatud erialal on võimalik kodumaakonnas tööd leida.

Kui gümnaasiumi vastuvõetud poiste osas vastavad tänased näitajad aastaks 2023 seatud eesmärgile „saavutada üldkeskhariduse ja kutsekeskhariduse tasemel õppurite suhteks 60%/ 40%“ üpris täpselt ja ületavad elukestva õppe strateegias seatud eesmärgi, et vähemalt 35% põhikooli lõpetajatest peaks suunduma kutseõppesse, siis probleemiks osutub just tüdrukute vähene huvi kutsekeskharidusõppe vastu ja seda eriti suuremates linnades.

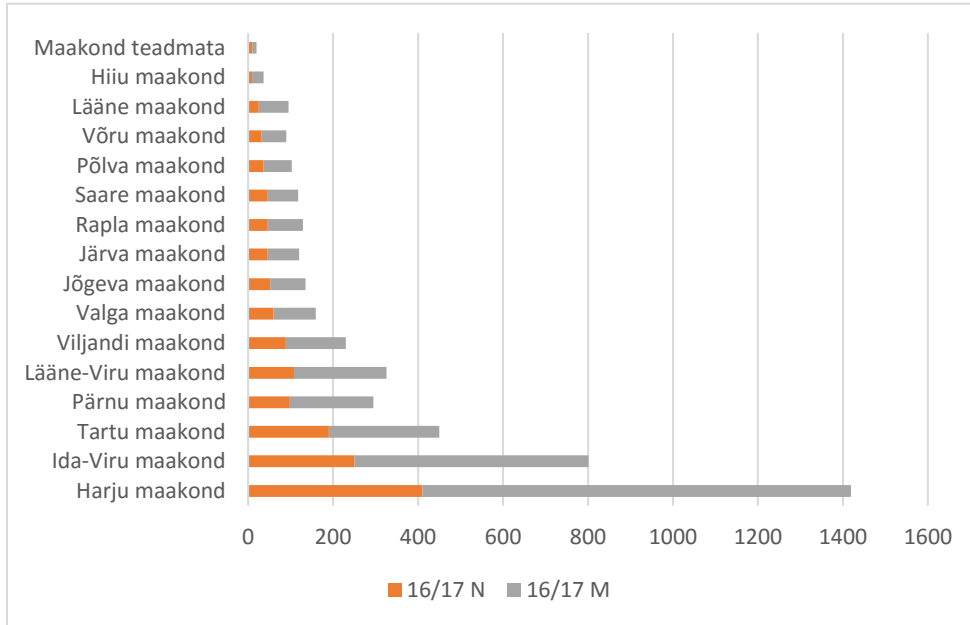
Põhikooli lõpetajate hulgas on poiste ja tüdrukute osakaal enam vähem võrdne. 2016. aastal lõpetas põhikooli 11611 õpilast - 5950 poissi (51%) ja 5661 tüdrukut (49%). Samas on põhikooli lõpetanud tüdrukute hulgas oluliselt vähem neid, kes kaaluvad peale põhikooli lõpetamist haridustee jätkamist kutseõppeasutuses. Kui poistest valib kutsekeskhariduse keskmiselt 36-37% põhikooli lõpetanutest, siis tüdrukute hulgas jääb see protsent pigem 18-19 % juurde (2015. aasta andmetel oli tüdrukute hulgas neid 19,4%)¹³.

---

¹² The Quality in Careers Standard. <http://www.qualityincareers.org.uk/documents/the-guide-to-the-standard-october-2017.pdf>

¹³ Valk, A. Haridus- ja Teadusministeeriumi aasta-analüüs 2016: Soolised lõhed hariduses. https://www.hm.ee/sites/default/files/haridusmin_soolised_lohed_hariduses.pdf

Joonis 6. Õpilaste jaotus kutsekeskharidusõppes maakonna ja soo järgi 2016/2017

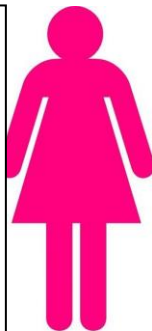
Allikas: Haridussilm

2016/2017 õppeaasta andmetel on kutsekeskhariduses naissoost õppureid alla 30% Hiiu (25%), Lääne (26%) ja Harju (29%) maakondades. Enim naissoost õppureid on Tartu (42%), Saare (39%) ja Jõgeva (39%) maakondades.

Miks siis tüdrukute hulgas on täna ikkagi nii vähe neid, kes põhikooli lõpetamisel teevad valiku õpingute jätkamiseks kutsekeskharidusõppes? Vaatame järgnevalt, millised erialavalikud avanevad neile põhikooli lõpetanud poistele ja tüdrukutele, kes on otsustanud kutsekeskharidusõppe kasuks.

Ameteid, mida traditsiooniliselt on peetud meeste pärusmaaks ja kus ka täna on valdavalt õppuriteks noormehed, nagu ehitaja, elektrik, IT- spetsialist, keevitaja, autotehnik jms saab omandada paljudes erinevates kutseõppeasutustes üle Eesti. Ehitajaks või IT spetsialistiks saab õppida 13-s erinevas kutseõppeasutuses, autotehnikuks 12-s, metallitöötlust 9-s ja puidutöötlust 8-s kutseõppeasutuses. Niinimetatud traditsiooniliselt naiste ametitest on tütarlastel valida koka elukutse (tänapäeval küll ka noormeeste hulgas juba väga populaarne), mida saab õppida 15-s kutseõppeasutuses üle Eesti. Järgneb majutusteenindus 6 õppeasutusega, toitlustusteenindus 4 õppeasutusega ning laotöötaja ja logistiku abiks saab samuti õppida 4-s õppeasutuses. Näiteks sekretäriks saab õppida ainult Tartus ja Haapsalus, juuksuriks Tallinnas ja Ida-Virumaal, rätsepaks või sisekujundajaks Tallinnas ja Tartus ning müüjaks-klienditeenindajaks Tallinnas, Tartus ja Pärnus.

Aednik, florist, dekoraator-stilist, illustraator, kujundusgraafik, kujundaja-küljendaja, juuksur, müüja-klienditeenindaja, laborant, tekstiilkäsitöö, hobuhooldaja, põllumajandus töötaja, kokk, majutusteenindus, puhastus- ja kodumajandus, toitlustusteenindus, rätsep, sisekujundaja, pagari- ja kondiitritoote tehnoloogia, laotöötaja, logistiku abi, veokorraldaja, bürootöö.

Helindaja, multimeedia, trükitehnoloogia, ehituspusepp, ehitusviimistleja, lukksepp, kivi- puit- ja betoonkonstruktsioonid, teedeehitaja, automaatik, mehhatroonik, sisetööde elektrik, IT-süsteemide spetsialist, tarkvaraarendaja, mäetööline, puukäsitöö, sepp, mootorlaevade ehitus, mehaanik, pingioperaator, keevitaja, lukksepp, lõikepingi töötaja, forvarderi-, harvesterioperaator, metsur, tislur, muusik, põllumajandustöötaja, kokk, tüürimees, veoautojuht, veokorraldaja, jookide, lihatoote, tehnoloogia, autokeretehnik, automaalar, liikurmasinategnik, sõiduautotehnik, veoauto- ja bussitehnik.

Kokkuvõtvalt oleksid barjäärid, mis täna piiravad tüdrukutel kutsekeskhariduse kasuks valiku tegemist järgmised:

- 1) Kutseõppe madal maine ja ühiskonnas levinud hoiakud, et kutseõpe ongi valik nendele poistele, kes koolis edasi ei jõua – mitte tublidele ja hoolsatele tüdrukutele.
- 2) Ühiskonnas levinud iganenud soolised stereotüübid naistele ja meestele sobivatest ametitest.
- 3) Kutsekeskharidusõppe orienteeritus pigem nn meeste ametiks peetavate erialade pakkumisele. Kutsekeskharidusõppes pakutavade erialade hulgas on ülekaalus tehnilised erialad.
- 4) Ühiskonnas (sh ka kutseõppeasutustes endis) levinud hoiakud justkui tüdrukud oleksid tehnilistel erialadel vähemvõimekad ja tehnilised erialad ei sobiks naistele, ei soosi tüdrukuid otsustama nende erialade kasuks.
- 5) Kodu lähedal puuduvad sobivad kutseõppe võimalused - nn traditsiooniliselt naiste ametiteks peetud erialasid on võimalik omandada vaid vähestes maakondades.

Millised valikud meil on jõudmaks selleni, et haridustee valikul oleks kutsekeskharidusõpe sama atraktiivne ja arvestatav valik nii poiste kui tüdrukute jaoks?

Täna otsustavad kutsekeskhariduse kasuks ligikaudu 36-37% põhikooli lõpetanud poistest (u. 2200 poissi) ja 18-19% põhikooli lõpetanud tüdrukutest (u. 1075 tüdrukut) ehk 3275 õpilast, mis moodustab 28% kõigist õpilastest. Soovides jõuda tulemuseni, et põhikooli lõpetajatest vähemalt 35% valiks kutsekeskharidusõppe ning võttes aluseks 2016. aastal põhikooli lõpetajate arvu (11611 õpilast), peaks kutsekeskhariduse kasuks tegema valiku 4063 õpilast. Soovitud sihttasemeni jõudmiseks on mitu varianti.

Esimene variant. Praeguse suuna jätkamine, kus õppurite vähesust kutseõppes peetakse eeskätt poistega seotud probleemiks ja eriti võimaluseks neile noormeestele, kes koolis ühel või teisel põhjusel edasi ei jõua või hoopis õpinguid katkestavad.

Kutseõppe propageerimist eeskätt valikuna noormeestele toetab ka meedia nii sõnas kui pildis - olgu selleks siis arutelusaated, kutseõpet propageerivad reklaamid või ka kutseõppe olukorda ja võimalusi analüüsivate aruannete kaanepildid. See tähendab, et kutsekeskharidusõppesse suundujate arvu püütakse kasvatada eeskätt põhikooli lõpetanud poiste arvelt. Selleks, et saavutada taset, kus põhikooli lõpetanutest 35% valib kutsekeskharidusõppe ning eeldades, et tüdrukute osakaal jääb enam-vähem samaks, peaks kutsekeskharidusõppesse suunduvate poiste arv suurenema orienteeruvalt 2200-lt 2900-ni (2016.aasta andmed). See tähendab, et kutsekeskharidusse suunduvate poiste osakaal põhikooli lõpetanud poiste hulgas peaks suurenema tänaselt 36-37%-lt 49%-ni.

Uuringud kinnitavad, et endiselt on ühiskonnas levinud arvamused naistele ja meestele sobivatest ametitest, mis mõjutavad noorte erialavalikuid oluliselt. Neid arvamusi toetavad lapsevanemad (soolise võrdõiguslikkuse monitooringu andmed¹⁴), õpetajad (Kas õpilased või poisid ja tüdrukud¹⁵

---

¹⁴ EV Sotsiaalministeerium, Turu-uuringute AS (2016). Soolise võrdõiguslikkuse monitooring 2016.

[http://www.sm.ee/sites/default/files/content-](http://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_analuusid/Sotsiaalvaldkond/soolise_vordoiguslikkuse_monitooringu_raport_2016.pdf)

[editors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_analuusid/Sotsiaalvaldkond/soolise_vordoiguslikkuse_monitooringu_raport_2016.pdf](http://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_analuusid/Sotsiaalvaldkond/soolise_vordoiguslikkuse_monitooringu_raport_2016.pdf)

¹⁵ ENÜ SA (2012). Kas õpilased või poisid ja tüdrukud? Uurimus Eesti õpetajate ja haridustöötajate valmisolekust sootundlikuks õpetamiseks ja kasvatamiseks. Artiklikogumik. Ü.-M. Papp (toim.). Tallinn.

jt.), meedia, kaasõpilased ja sõbrad, aga tihti ka kutseõppeasutused ise. Tõenäoliselt on maapiirkondades gümnaasiumiastmete kaotamisel suurem mõju noormeestele kutseõppe kasuks otsustamisel, kuna kutseõppes on nende erialade valik, mida traditsiooniliselt seostatakse nn meestele sobivate ametitega suurem. See omakorda tähendab, et gümnaasiumiosas võib noormeeste osakaal veelgi väheneda ning sooline ebavõrdsus haridusvaldkonnas pigem suureneb. Samuti võib suureneda nende põhikooli lõpetanud tütarlaste osakaal, kelle jaoks gümnaasiumi üks jääb suletuks ning kes ka kutseõppeasutuste poolt tütarlastele pakutavatest võrdlemisi piiratud erialade valikust endale sobivat ei leia, ja kelle haridustee seetõttu jääb pooleli. Vajaks kaalutlemist, kui jätkusuutlik sellise stsenaariumiga jätkamine on.

Teise variandi puhul oleks eesmärk jõuda selleni, et kutsekeskhariduse kasuks otsustajaid on põhikooli lõpetavate poiste ja tüdrukute hulgas enam-vähem võrdselt ehk kutsekeskharidus oleks nii poiste kui tüdrukute jaoks atraktiivne valik.

See eesmärk toetaks ka ühtlasi Eesti elukestva õppe strateegias esitatud soolise tasakaalu saavutamise põhimõtet. Selle stsenaariumi rakendamine tähendaks, et kutsekeskhariduses tuleks loobuda kitsalt poiste käekäigule keskendumisest ning tegeleda rohkem ka nende probleemidega, mis takistavad täna tüdrukutel jõudmast kutsekeskharidusõppesse, sh kutseõppes õpetatavate erialade valik, erialade tutvustamisel nende jagamine nn poiste ja tüdrukute erialadeks kui ka kutseõpetajate sooliselt stereotüüpsed hoiakud jms.

Teise käsitlusviisi puhul on eelduseks, et

on püstitatud selgesõnalised ja mõõdetavad eesmärgid sooliselt stereotüüpsete valikute vähendamiseks (sh. nii poiste kui tüdrukute suunamiseks mittetraditsioonilistele erialadele) ja sellest lähtuvalt on seatud ka alaeesmärgid õppeasutustele, Rajaleidja keskustele, KOV-idele, kes saaksid rakendada sihipärasemaid tegevusi sooliselt stereotüüpsete käitumismustrite muutmiseks noorte eri- ja kutsealade valikutes;

programmis tuuakse välja, millised tegevused on suunatud erialade ja karjäärivalikute soolise segregatsiooni vähendamisele, soostereotüüpidest vabanemisele ning kuidas tagatakse vastavad kompetentsid kutsenõustajatele, karjäärispetsialistidele jt;

programmi seire/hindamiste jaoks on kogu statistika ja empiirilised andmed ja indikaatorid esitatud soo lõikes (sh. oleks nt. haridusvalikute soolise jagunemise muutumine nii põhikoolijärgselt kui ka üldiselt üheks programmi tulemuslikkuse näitajaks).